

Utassy József

(1941–2010.)

2010. augusztus 27-én hosszas betegség után, 69 éves korában eltávozott közülünk Utassy József költő. Temetésén, Rédcisen a Magyar Írószövetség képviselőjében dr. Vasy Géza elnök, a „Kilencek” nevében Péntek Imre pályatárs, barát mondott elköszönő szavakat.

Utassy József 1941. március 23-án született Ózdon. Élete első 14 évét Bükkszenterzsébeten töltötte. Édesapja, Utassy József az ózdi vasgyárban, bányákban dolgozott segéd munkásként, közben három évet Németországban volt mezőgazdasági munkás. Fia születése után behívták katonának, a doni visszavonuláskor szerzett sérülésébe halt bele. Édesanyja Kiss Margit, egy évet ő is dolgozott Németországban. Megözvegyülve Kovách Ferenc cipész lett a társa, fiának nevelőapja.

Az alsó tagozatot szülőfalujában, a felsőt az azal egybeépült Tarnaleleszen végezte el. Tíz évesen kapott egy tangóharmonikát, s ő lett a falu fiataljainak zenésze a multságokon. 1955–1959 között az egri Dobó István Gimnáziumba járt, reálosztályban érettségizett. A budapesti bölcsészkar magyar–orosz szakára helyhiány miatt nem vették fel. Pétervásárán lett az OTP tisztviselője, majd a járási művelődési ház művészeti előadója.

Az ELTE BTK magyar–népművelés szakpárját 1961–1967 között végezte el. Közben egy fél évig a borsodnádasdi hengerműben dolgozott. A végzés után néhány hónapig könyvtáros volt, majd 1972-ig nevelőtanár lett egy szakmunkásképző intézet kollégiumában. Azóta szabadfoglalkozású író. 1968-ban megnősült, felesége Horváth Erzsébet, aki ugyancsak bölcsészkart végzett. Tanárként, majd iskolaigazgatóként dolgozott. Egy fiuk született, József (1969–1989), aki gyógyíthatatlan betegségben hunyt el.

Diáklapok után első versei 1965 decemberében jelentek meg a *Kortársban*. Ez időben szerveződött a bölcsészkaron a Kilencek költőcsoportja, egyike volt az alapítóknak. Antológiájuk, az *Elérhetetlen föld* Juhász Ferenc, Kormos István, Nagy László, Váci Mihály ajánlásával sem jelenhetett meg, magánkiadásban sem. Végül az Írószövetség elnöke, Darvas József tette lehetővé a kiadást. 1969 karácsonyára jelent meg Nagy László ajánlásával a kötet. Pár héttel korábbi Utassy József első önálló verseskötete, a *Tüzzem, lobogóm!*, amely – akárcsak az antológia – komoly sikert aratott a fiatalok körében, ugyanakkor felkeltette a hatalom gyanakvását a versekben megnyilvánuló társadalomkritika, a Petőfit idéző szabadságvágy és indulat. Második kötetének – *Csillagok árvája* (1977) – azért kellett évekig hevernie a kiadóban, mert számos verset ki akartak vele hagyni, s ő ebbe nem egyezett bele. A megpróbáltatások súlyos idegbetegséget idéz-

tek elő, hatásuk hosszú évekig tartott. Ezt idézi fel a *Káldvária-ének* (1995). Betegsége 1974 óta akadályozta a munkában, ennek ellenére megkerülhetetlen lírai életművet hozott létre. A nyolcvanas évektől folyamatosan kiadták felnőtt- és gyermekvers-köteteit, köztük 1984-ben, 1988-ban és 2001-ben összegyűjtött verseit.

A hetvenes évektől többször járt Bulgáriában. Tanulta a nyelvet, költőket fordított.

A Kilencek önszerveződésű csoportja 1969 után nem bomlott fel, bár kibontakozásukat gátolta az irodalompolitika. 1982-ben és 1994-ben – azonos címmel – újabb antológiáik jelentek meg.

2005 óta a Zala megyei Rédcisen élt, ahol súlyos betegségéből felépülve még öt éven át alkotott. Ettől az évtől volt a Digitális Irodalmi Akadémia tagja, és ebben az időszakban két önálló kötetet jelent meg, *Farkasordító* és *Ezüst rablánc* címmel, utóbbi a 2010-es ünnepi könyvhétre.

Munkásságáért 1978-ban József Attila-díjjal, 1989-ben és 1996-ban Déry Tibor-jutalommal, 2001-ben Balassi emlékkarddal és Babérkoszorúval, 2008-ban Kossuth-díjjal, 2009-ben pedig Bethlen Gábor-díjjal ismerték el – utóbbit a Kilencek költőcsoport tagjaként kapta. 2001-ben az Év könyve-díjat vehette át. 2002-től a Magyar Művészeti Akadémia tagja volt.